

Wiktoria Białacka

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-3807-6928>

e-mail: wikibialas09@gmail.com

Sport w Federacji Rosyjskiej po agresji zbrojnej na Ukrainę

1. Wprowadzenie

W trakcie pisania niniejszej pracy Rosja rozpoczęła zbrojną agresję na Ukrainę, w sieci rozpoczęła się batalia informacyjna, której stawką jest pozyskanie przychylności odbiorców. Rosja i Białoruś rozpoczęły na ogromną skalę działania dezinformacyjne, które mają przekonać jak największą liczbę osób o słuszności podjętych przez Kreml działań i zaburzyć tym samym stabilność w państwach sprzeciwiających się agresji. Niniejszy artykuł ma na celu analizę zdarzeń, które ukazują, że również świat sportu został uwikłany w tę narrację. Podjęte w tej pracy rozważania na temat polityki sportowej Rosji nabierają szczególnego znaczenia w procesie budowania świadomości działań propagandowych, których podejmuje się Rosja, i unaocznienia problemu wykorzystania sportu jako jednego z narzędzi budowania wpływów. W artykule wskazano także przypadki, w których sportowe wydarzenia stały się okazją dla zawodowych sportowców do publicznej manifestacji poglądów. Jak wiadomo, takie wydarzenia mają wpływ na krąg odbiorców i mogą oddziaływać na sposób percepcji wydarzeń przez społeczeństwo, ponieważ sportowcy współtworzą dyskurs publiczny¹.

Zaznaczenia wymaga także, że obecnie jesteśmy naoczniymi świadkami tworzenia się nowego systemu sportowego w Rosji, która po rozpoczęciu brutalnej agresji na Ukrainę została częściowo odizolowana od międzynarodowego sportu. W niniejszej pracy konieczne było wykorzystanie kilku metod badawczych. Przy użyciu metody analizy dokumentów i obserwacji faktów stworzono obraz tworzącej się nowej rzeczywistości w sportowym świecie Rosji, metodą syntezy zaś wyciągnięto wnioski.

¹ T. Czapiewski, *Sport jako arena politycznego konfliktu Donald Trump przeciwko Lidze Futbolu Amerykańskiego*, „Przegląd Zachodni” 2018, nr 4, https://www.researchgate.net/publication/332174169_SPORT_JAKO_ARENA_POLITYCZNEGO_KONFLIKTU_DONALD_TRUMP_PRZECIWKO_LIDZE_FUTBOLU_AMERYKANSKIEGO [dostęp: 19.07.2024].

Artykuł składa się z trzech części. Pierwsza z nich dotyczy sankcji nałożonych na rosyjskich sportowców po rozpoczęciu inwazji na Ukrainę. Celem tej części jest ukazanie powiązania polityki ze sportem. Dodatkowo przeanalizowano wypowiedzi sportowców – osób publicznych w mediach społecznościowych oraz ich zachowania podczas sportowych imprez świadczące o tym, że arena sportowa jest miejscem politycznej manifestacji. Druga część artykułu dotyczy narracji rosyjskich mediów na temat ograniczeń zastosowanych wobec atletów z Rosji. Zdaniem autorki obserwacja mediów jest kluczowa do zrozumienia, w jaki sposób prorosyjskie media kształtują sposób postrzegania rzeczywistości przez różne grupy społeczne. Opisano, jak dzięki wykorzystaniu nowych mediów Rosja kreuje inną perspektywę oraz za pomocą kłamstw i manipulacji dąży do uzyskania przychylności opinii publicznej. W trzeciej części skoncentrowano się na przedstawieniu działań Rosji w tworzeniu alternatywnego świata sportu. Przedstawiono plany Rosji na organizację nowych widowisk sportowych i podjęto próbę wskazania nowo budujących się politycznych układów, których odzwierciedleniem są działania Kremla w świecie sportu.

2. Sportowe wykluczenie Rosji na arenie międzynarodowej

Agresja zbrojna Federacji Rosyjskiej na Ukrainę rozpoczęła się nad ranem 24 lutego 2022 roku. Pod pretekstem samoobrony i obrony mniejszości rosyjskiej żyjącej na Ukrainie rozpoczęła się „specjalna operacja wojskowa”. Seria precyzyjnych ataków raketowych zbombardowała infrastrukturę ukraińską, a drogą lądową rosyjska armia wkroczyła na obwód chersoński, charkowski, sumski i czernikowski². Wydarzenie to wstrząsnęło światem. Chcąc okazać wsparcie Ukrainy i potępić rosyjską agresję, międzynarodowa społeczność zdecydowała się na nałożenie sankcji na wiele rosyjskich podmiotów i osób, które były odpowiedzialne za inwazję na Ukrainę bądź angażowały się w jej rozwój. Poza sankcjami gospodarczymi na Rosję nałożono restrykcje medialne na stacje i portale szerzące dezinformację, wstrzymano umowy o ułatwieniach wizowych dla rosyjskich dyplomatów i urzędników³, do potępienia agresji włączyła się także sportowa społeczność.

Kilka dni po wybuchu wojny, 28 lutego 2022 roku, Międzynarodowy Komitet Olimpijski (MKOl) wydał rezolucję, w której między innymi zalecono, aby Międzynarodowe Federacje Sportowe nie zezwalały na udział rosyjskich i białoruskich sportowców i działaczy sportowych w zawodach. Wskazano, by startowali jako „neutralni sportowcy” czy „neutralne drużyny”, bez możliwości używania symboli narodowych, podtrzymano zakaz organizacji imprez sportowych na terenie Rosji i Białorusi⁴, tym samym zgodnie

² A. Wilk, M. Domańska, *Rosyjski atak na Ukrainę (24 lutego, godz. 9.00)*, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-24/rosyjski-atak-na-ukraine-24-lutego-godz-900> [dostęp: 2.09.2023].

³ *Sankcje UE wobec Rosji w sprawie Ukrainy (od 2014 r.)*, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/#sanctions> [dostęp: 23.08.2023].

⁴ *IOC EB recommends no participation of Russian and Belarusian athletes and officials*, <https://olympics.com/ioc/news/ioc-eb-recommends-no-participation-of-russian-and-belarusian-athletes-and-officials> [dostęp: 23.08.2023].

z zaleceniami rosyjscy i białoruscy sportowcy nie mogli wystartować na Igrzyskach Paraolimpijskich w Pekinie.

Pod koniec 2022 roku MKOl rozpoczął rozważania na temat dopuszczenia sportowców z Rosji i Białorusi do startów w zawodach międzynarodowych. Głównym czynnikiem, który wpłynął na rozpoczęcie tego dialogu był list od Alexandry Xanthaki i Ashwini K.P., sprawozdawczyń organu Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw ochrony praw człowieka, które stwierdziły, że wykluczenie sportowców z zawodów wyłącznie ze względu na ich narodowość budzi wątpliwości co do przestrzegania zasady niedyskryminacji⁵. 28 lutego 2023 roku MKOl przywrócił możliwość startu rosyjskich i białoruskich sportowców na międzynarodowych zawodach sportowych, wydał w tym celu specjalne zalecenia. Według rekomendacji rosyjscy i białoruscy atleci powinni startować wyłącznie jako indywidualni, „neutralni” sportowcy; ci, którzy aktywnie wspierają lub popierają wojnę, nie powinni zostać dopuszczeni do startu lub udziału w zawodach jako personel pomocniczy, podobnie jak osoby, które są powiązane z rosyjskimi lub białoruskimi sektorami: wojska lub obrony narodowej. Ponadto wskazano, że zawodnicy mają obowiązek przestrzegać zasad antydopingowych i spełnić wymagania WADA⁶. Utrzymano w mocy wcześniej nałożone sankcje, tj. zakaz organizowania międzynarodowych zawodów na terenie Rosji i Białorusi, zakaz zapraszania urzędników państwowych na sportowe imprezy. Podobnie warunek, aby zawodnicy nie występowali w barwach narodowych, a organizatorzy nie wyświetlali i nie odtwarzali innych symboli identyfikacji narodowej Rosji i Białorusi, został utrzymany⁷. Decyzja ta spotkała się z dezaprobatą międzynarodowego środowiska sportowego, wiele państw wyraziło swój sprzeciw wobec dopuszczenia rosyjskich sportowców do startu na Igrzyskach Olimpijskich w Paryżu w 2024 roku, natomiast przewodniczący Rosyjskiego Komitetu Olimpijskiego Stanisław Pozdniakow był tą decyzją oburzony. Stwierdził,

⁵ K. Vlodek, *Czy sport jest poza polityką?*, <https://www.forum-ekonomiczne.pl/publication/czy-sport-jest-pozza-polityka/> [dostęp: 26.08.2023].

⁶ W 2016 roku w wyniku prowadzenia niezależnego śledztwa profesor Richard McLaren opublikował dwa raporty, w których przedstawił, w jaki sposób świat sportu był oszukiwany przez Rosję. Udowodniono, że ponad 1000 sportowców brało udział w zorganizowanych zabiegach przekłamywania kontroli antydopingowych. Światowa Agencja Antydopingowa (WADA) zastosowała swego rodzaju sankcje wobec rosyjskich sportowców, którzy stosowali doping. Co więcej, gdy okazało się, że manipulacje w próbkach były dokonywane w porozumieniu z rządową administracją, w 2019 roku podjęto decyzję o wyłączeniu atletów z Rosji z międzynarodowych imprez sportowych na okres czterech lat. W efekcie na zawodach nie mogli oni używać symboli narodowych, startowali pod neutralną flagą (flaga olimpijska), a w przypadku zwycięstwa odgrywano utwór Piotra Czajkowskiego zamiast hymnu Rosji.

⁷ *Following a request by the 11th Olympic Summit, IOC issues recommendations for International Federations and international sports event organisers on the participation of athletes with a Russian or Belarusian passport in international competitions*, <https://olympics.com/ioc/news/ioc-issues-recommendations-for-international-federations-and-international-sports-event-organisers> [dostęp: 26.08.2023].

że jest to „akt dyskryminacji ze względu na narodowość” i nie godzi się na utrzymanie wskazanych ograniczeń⁸.

Do wytycznych Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego dostosowała się większość sportowych federacji. Samo ograniczenie startów dotyczyło głównie drużyn Federacji Rosyjskiej, indywidualni sportowcy, którzy spełniali wymagania wskazane przez MKOl, mogą brać udział w zawodach jako Neutralni Sportowcy. Mimo to w sporcie nie brakowało kontrowersji z tym związanych. Rosyjscy zawodnicy judo zostali dopuszczeni do udziału w zawodach w Grand Slam w czerwcu 2022 roku, które były kwalifikacjami do igrzysk olimpijskich zaplanowanych na 2024 rok w Paryżu. Rosyjscy judocy startowali pod flagą IJF – International Judo Federation (Międzynarodowa Federacja Judo). Głosy sprzeciwu pojawiły się ze strony ukraińskiej, która wydała specjalny list w tej sprawie i w ramach protestu zbojkotowała zawody⁹. Judo w Rosji to jedna z najbardziej popularnych dyscyplin, którą uprawia nawet Władimir Putin, nic więc dziwnego, że zawodnicy z Rosji zdobyli pięć złotych medali¹⁰ i wygrali klasyfikację medalową jako drużyna IJF. W liście otwartym prezes Ukraińskiej Federacji Judo zarzucił rosyjskim judokom wspieranie wojny i wskazał, że aż 11 zawodników, którzy wystartowali w Ułan Bator to „aktywni reprezentanci Rosyjskich Sił Zbrojnych”¹¹. Po wydanych przez MKOl zaleceniach coraz więcej federacji zezwalało na start rosyjskim sportowcom. Jednymi z pierwszych dyscyplin, w których mogli rywalizować atleci z Rosji i Białorusi, były boks, tenis ziemny, tenis stołowy, kolarstwo, zapasy. Pierwszą federacją, która starty dla Rosjan umożliwiła jeszcze przed zaleceniami MKOl, była FIE, czyli Międzynarodowa Federacja Siermiercza, która dokonała dokładnej weryfikacji zawodników i rzetelnie wykluczyła tych, którzy byli związani z armią rosyjską¹². W wyniku zmiany ukraińskich przepisów zawodnicy z Ukrainy mogą rywalizować z neutralnymi sportowcami z Rosji i Białorusi. Do pierwszego takiego spotkania (poza tenisem) od czasu napaści zbrojnej na Ukrainę doszło podczas jednego z pojedynków na Mistrzostwach Świata w Siermierce, które odbyły się lipcu 2023 roku w Mediolanie. Zawody były jednocześnie eliminacjami do igrzysk olimpijskich. Na „polu walki” pomiędzy Ukrainką Olhą Charłan a rosyjską szabliską Anną Smirnową doszło do kontrowersyjnej sytuacji, w której po wygraniu pojedynku ukraińska zawodniczka odmówiła podania ręki zawodnicze

⁸ MKOl. *Thomas Bach jest za dopuszczeniem Rosjan i Białorusinów do IO 2024 w Paryżu*, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2023-03-28/mkol-thomas-bach-jest-za-dopuszczeniem-rosjan-i-bialorusinow-do-io-2024-w-paryzu/> [dostęp: 26.08.2023].

⁹ *Skandaliczna decyzja Międzynarodowej Federacji Judo. Ukraina protestuje*, <https://sport.dziennik.pl/boks/artykuly/8478385,miedzynarodowa-federacja-judo-protest-ukraina-wojna-rosja-bialorus.html> [dostęp: 2.09.2023].

¹⁰ *Ulaanbaatar Grand Slam 2022 Mongolia, Ulaanbaatar*, <https://www.ijf.org/competition/2364> [dostęp: 2.09.2023].

¹¹ *Ukraine boycotts judo Olympic qualifier as Russians compete*, <https://apnews.com/article/russia-ukraine-winter-olympics-politics-sports-boycotts-2c871c5ce5671f19ca2adfe2d922e908> [dostęp: 2.09.2023].

¹² *Rosjanie grożą bojkotem mistrzostw świata w siermierce. Zawiedli ich przyjaciele*, <https://docs.google.com/document/d/1bl6eljxNXXtpY5okz8KqPgdlIMGWROuv/edit> [dostęp: 2.08.2023].

z Rosji, która poczuła się upokorzona i rozpoczęła protest – prawie godzinę siedziała na planszy, domagając się dyskwalifikacji Charłan. Warto wspomnieć, że podanie „dłoni nieuzbrojonej ręki” po skończonym pojedynku było obligatoryjne, a nieprzestrzeganie tego przepisu rzeczywiście podlegało karze¹³. Po analizie sędziów zawodniczka z Ukrainy została zdyskwalifikowana za niesportowe zachowanie¹⁴.

Tego typu „protesty” były już wcześniej popularne w tenisie. W marcu 2023 roku po wygranym meczu tenisa Ukrainka Marta Kostiuik nie podała dłoni Wawrze Graczonej¹⁵, kolejno Elina Switolina po meczu nie uściśnęła ręki rosyjskiej przeciwniczce Annie Blinkovej, tłumacząc „Jestem Ukrainką, stoję w obronie mojego kraju”¹⁶. Sportowa arena stała się miejscem politycznej manifestacji, sportowcy (nie tylko ukraińscy) wyrażają swoje zdanie o wojnie, nie mają jednak odwagi wskazać, kto jest państwem-agresorem. Jedną z najbardziej utalentowanych tenisistek w historii, Rosjanka Maria Szarapowa, która zakończyła karierę w 2020 roku, napisała na swoim koncie Instagram, że jest „coraz bardziej załamana i głęboko zasmucona obrazami i historiami rodzin i dzieci dotkniętych tym eskalującym kryzysem na Ukrainie”¹⁷. Tenisista Andriej Rublow po meczu w Dubaju, w którym pokonał polskiego zawodnika, napisał na kamerze „Proszę, żadnej wojny [tłum. W.B.]”¹⁸, on także nie wskazał czyje działania potępia.

Niewielu rosyjskich sportowców, dziennikarzy, celebrytów czy zwykłych obywateli ma możliwość otwartego wyrażenia swojego sprzeciwu wobec działań zbrojnych. Ci, którzy nie wyemigrowali, w Rosji nie mogą mówić o wojnie, ponieważ wedle wprowadzonych w marcu 2022 roku przepisów naruszają prawo. Według artykułu 207.3 Kodeksu karnego za „publiczne rozpowszechnianie umyślnych fałszywych informacji o wykorzystaniu Rosyjskich Sił Zbrojnych, grożą kary od wysokiej grzywny do trzech lat pozbawienia wolności. Tym, którzy rzekomo rozpowszechniają fałszywe informacje, wykorzystując do tego oficjalne stanowisko lub działają w zorganizowanej grupie a przy

¹³ Obecnie nie ma konieczności podawania ręki przeciwnikowi, wystarczy ukłon. Informację o decyzji FIE w sprawie zmiany tego przepisu w regulaminie opublikowano 28 lipca 2023 roku, czyli dzień po kontrowersyjnym pojedynku szermierek z Ukrainy i Rosji.

¹⁴ M. Czykier, *Skandal w Mediolanie. Surowa kara dla Ukrainki po odmowie podania ręki rywalce*, https://eurosport.tvn24.pl/szermierka/ukrainka-olha-charlan-zdyskwalifikowana-za-odmowe-podania-reki-rywalce.-grozi-jej-dlugie-zawieszenie_sto9719605/story.shtml [dostęp: 2.09.2023].

¹⁵ *Ukraińska tenisistka nie podała ręki rywalce z Rosji. „Nieprofesjonalne zachowanie”*, <https://www.sport.pl/tenis/7,64987,29543692,ukrainka-tenisistka-nie-podala-reki-rywalce-z-rosji-nieprofesjonalne.html> [dostęp: 20.02.2023].

¹⁶ *Elina Switolina nie podała Rosjance ręki. Teraz się tłumaczy*, <https://sportowefakty.wp.pl/tenis/1063656/elina-switolina-nie-podala-rosjance-reki-teraz-sie-tlumaczy> [dostęp: 2.09.2023].

¹⁷ *Heartbroken' Maria Sharapova rejects Russia's invasion of Ukraine*, <https://www.news.com.au/sport/tennis/heartbroken-maria-sharapova-rejects-russias-invasion-of-ukraine/news-story/08de28a127399a28dcac42ebb52a1ada> [dostęp: 2.09.2023].

¹⁸ *„No war please” Andriej Rublow podzielił się ważnym przesłaniem po zwycięstwie nad z Hubertem Hurkaczem w Dubaju*, <https://sportowy24.pl/no-war-please-andriej-rublow-podzielil-sie-waznym-przeslaniem-po-zwyciestwie-nad-z-hubertem-hurkaczem-w-dubaju/ar/c2-16068953> [dostęp: 18.07.2024].

tym sztucznie tworzą dowody i oskarżenia [...] motywowani chciwością lub nienawiścią polityczną, ideologiczną, rasową, etniczną, religijną lub nienawiścią do grupy społecznej, grozi od pięciu do dziesięciu lat więzienia [tłum. W.B.]¹⁹. Niektórzy sportowcy z Rosji krótko po wybuchu wojny zmienili obywatelstwo, wyjechali do innego kraju, by pod jego szyldem nadal startować w zawodach. Niektóre informacje wskazują, że z Rosji wyjechało blisko siedemdziesięciu sportowców, jednakże nie wszystkie źródła potwierdzają tę liczbę. W odpowiedzi na zalecenia MKOl, które zabraniają m.in. uczestnictwa w zawodach sportowców z Rosji i Białorusi popierających zbrojne działania Rosji, Ministerstwo Młodzieży i Sportu Ukrainy opublikowało tzw. listę hańby, na której widnieją sportowcy popierający wojnę. Lista jest na bieżąco aktualizowana na podstawie zbieranych przez ukraińską stronę dowodów i informacji. Na liście umieszczono dwadzieścia trzy nazwiska. Są na niej piłkarze, pływacy, narciarze, a także jeden z najbardziej rozpoznawalnych łyżwiarzy figurowych, czterokrotny medalista igrzysk olimpijskich Evgeni Plushenko, który prowadzi swoją Akademię Łyżwiarstwa Figurowego „Anioły Plushenko” w Moskwie. Na liście znalazł się także gimnastyk Iwan Kuliak, o którym w mediach zrobiło się głośno dopiero po tym, jak podczas Pucharu Świata w Dausze wystąpił na dekoracji z literą „Z”²⁰ na klatce piersiowej. W miejscu tym zwykle umieszcza się godło. Za ten gest, za naruszenie regulaminu Międzynarodowej Federacji Gimnastycznej zawodnik został zawieszony na rok²¹.

Ogromna oglądalność zawodów sportowych i popularność atletów w mediach społecznościowych sprawiają, że oczy niemalże całego świata skupiają się na ich poczynaniach, nie tylko tych, które dotyczą rozgrywek sportowych. Atletci stali się swego rodzaju dyplomatami, dzięki licznej publiczności mogą zabierać głos na różne tematy, w mediach społecznościowych chętnie wyrażają swoje zdanie odnośnie do problemów społecznych, takich jak rasizm, głód, zmiany klimatyczne, nawołują do pokoju. Niewątpliwie wielu z nich jest wzorem do naśladowania dla swoich fanów, dlatego wraz z rozwojem technologii, dostępem do mediów społecznościowych i postępującej globalizacji rola sportowców w społeczeństwie wzrosła. Po wybuchu wojny rosyjsko-ukraińskiej doszło do pewnego rodzaju dysonansu. Z jednej strony są sportowcy z Ukrainy, których część walczy z agresorem, których rodziny i znajomi giną w wojnie, a z drugiej – zawodnicy z Rosji, zarówno tych, którzy popierają działania, jakie prowadzi Federacja Rosyjska, jak i tych, którzy nie zabierają głosu w tej sprawie. Można stwierdzić, że w tym momencie podważają się dwie z fundamentalnych zasad olimpizmu: zasada numer 2: „Celem olimpizmu jest, aby sport służył harmonijnemu rozwojowi człowieka, z wizją propagowania miłującego pokój spo-

¹⁹ *Russia Criminalizes Independent War Reporting, Anti-War Protests*, <https://reliefweb.int/report/russian-federation/russia-criminalizes-independent-war-reporting-anti-war-protests> [dostęp: 2.08.2023].

²⁰ Litera „Z” jest symbolem Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej, używanym do oznaczania czołgów w inwazji zbrojnej na Ukrainie.

²¹ *Rosyjski sportowiec zdyskwalifikowany za noszenie litery „Z”*, https://sport.interia.pl/inne/news-rosyjski-sportowiec-zdyskwalifikowany-za-noszenie-litery-z,nId,6032686#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox [dostęp: 3.09.2023].

łeczeństwa i poszanowania ludzkiej godności” oraz zasada numer 4: „Uprawianie sportu jest prawem człowieka. Każdy musi mieć możliwość uprawiania sportu bez jakiegokolwiek dyskryminacji, a w duchu olimpijskim, co wymaga wzajemnego zrozumienia w duchu przyjaźni, solidarności i fair play”²². MKOl zezwolił na starty rosyjskich atletów, chcąc utrzymać ideę nieskalanego polityką sportu, nie dyskryminować sportowców z Rosji ze względu na ich pochodzenie. I tu pojawia się największe wyzwanie, przed jakim stoi świat sportu: Czy „karać” wszystkich Rosjan, którzy mogą wyrzucić wpływ na Putina i zbrodnie wojenne? Czy wpływ tych osób na decyzje rządu jest realny? Mimo że międzynarodowe organizacje sportowe nigdy nie były wolne od politycznych wpływów, zdecydowanie stoją teraz przed dylematem. Z jednej strony wykluczenie rosyjskich zawodników za pozasportowe działania rządu oznaczałoby złamanie idei neutralności politycznej i niedyskryminacji. Z drugiej strony brak działań lub obojętność organizacji sportowych na istniejącą sytuację mogłyby skutkować krytyką ze strony państw, które otwarcie potępiają inwazję rosyjską. Co więcej, mogłoby to prowadzić do bojkotowania zawodów, a w konsekwencji zaburzenia idei rywalizacji – bez udziału wszystkich sportowców mogą nie padać nowe rekordy, rywalizacja będzie „niepełna”, tak jak było to w 1980 roku na igrzyskach w Moskwie. Nieobecność wielu sportowych drużyn może się wiązać ze stratami finansowymi, a nawet rozpadem organizacji. Dlatego też obecna strategia, jaką obrał MKOl w swoich zaleceniach, wydaje się „bezpieczna”, pozwala bowiem organizacjom nie opowiadać się za żadną ze stron i nie narażać się jednocześnie na bojkot czy krytykę ze strony społeczności sportowej czy politycznej.

3. Sportowe sankcje w narracji rosyjskich mediów

Już w dniu wybuchu wojny MKOl potępił działania rosyjskie w Ukrainie. W następnych dniach wszystkie sportowe federacje międzynarodowe zostały zobligowane do odwołania zawodów w Rosji i na Białorusi, a następnie wydano zalecenia, aby nie dopuszczać sportowców z tych krajów do startu w zawodach. Jak już wspomniano, kremlowski reżim zakazuje publicznego mówienia o wojnie czy sprzeciwiania się działaniom rządu. Osoby, które odważyły się wyrazić swój sprzeciw, są w Rosji piętnowane, karane grzywnami lub więzieniem. Andrzej Dudek w swojej analizie reakcji różnych środowisk w Rosji na agresję zbrojną na Ukrainę podaje, że w dniach „od 4 marca do 22 kwietnia [2022 roku – przyp. W.B.] rosyjskie władze wszczęły 1258 postępowań przeciwko obywatelom”²³, oskarżając ich o zdyskredytowanie sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej. 16 marca Władimir Putin wygłosił przemówienie, w którym przedstawia własną wersję wydarzeń w Ukrainie; uzasadnia w nim, że „operacja specjalna” była konieczna w celu ratowania ludności rosyjskiej, której prawa do wolności na terenie Ukrainy były rzekomo ograniczane, a dodatkowo przekonuje, że „zachodni patroni popychają władze

²² Karta Olimpijska, s. 7, <https://olimpijski.pl/pkol/regulacje-i-dokumenty/karta-olimpijska/> [dostęp: 3.09.2023].

²³ A. Dudek, *Reakcje społeczeństwa rosyjskiego na inwazję Rosji na Ukrainie*, <https://rosjoznawstwo.uj.edu.pl/reakcje-społeczenstwa-rosyjskiego-na-inwazje-rosji-na-ukraine> [dostęp: 3.09.2023].

Kijowa do dalszego rozlewu krwi²⁴ poprzez udzielanie pomocy w postaci informacji wywiadowczych czy dostarczanie broni. Putin obwinia Zachód o stosowanie sankcji, które jego zdaniem wynikają z niechęci do narodu rosyjskiego i dążenia do osłabienia państwa. Prezydent Federacji Rosyjskiej skarży się, że „nawet zasady olimpijskie zostały zdeptane” i nawiązuje do wykluczenia rosyjskich paraolimpijczyków z XIII Zimowych Igrzysk Paraolimpijskich, które odbywały się na początku marca, co skwitował ironicznie: „taki to sport poza polityką”²⁵. Powyższy przykład obrazuje, jak z dyktatu głowy państwa kształtuje się w Rosji alternatywną rzeczywistość, wszelkie media są kontrolowane przez państwo i nie ma miejsca na wolny osąd, gdyż, jak już wcześniej wspomniano, wprowadzono regulacje prawne i za sprzeciwianie się działaniom państwa czy ich dyskredytowanie grozi nawet kara więzienia. Mając ogólny obraz propagandowego przekazu na temat działań państw zachodnich wobec Federacji Rosyjskiej, możemy założyć, że wszelka narracja medialna wokół sportowych „sankcji” wobec sportowców z Rosji skupia się na obwinianiu Zachodu o dyskryminację i rasizm ze względu na kraj pochodzenia, a także próby izolowania Rosji od świata sportu. Są to celowe zabiegi, elementy agresywnej polityki szerzenia propagandy i dezinformacji w sferze medialnej.

W Rosji głównym źródłem informacji dla wielu obywateli wciąż pozostaje telewizja. W 2021 roku ok. 62% Rosjan czerpało informacje z telewizji i odnotowano spadek popularności tego sposobu pozyskiwania informacji w porównaniu do wcześniejszych lat²⁶. Dane z 2023 roku pokazują, że telewizja w kwietniu 2023 roku była głównym źródłem informacji dla 64% badanych. Warto zaznaczyć, że osoby po 55. roku życia najczęściej korzystają z telewizji jako głównego źródła informacji (84%), natomiast osoby w wieku 18–24 rzadziej (37%), w tej grupie wiekowej 64% ankietowanych pozyskuje informacje z Internetu i mediów społecznościowych²⁷. Finansowanie mediów z budżetu państwa jest całkowicie uzasadnione; chcąc silnie oddziaływać na opinię publiczną, państwo dokłada wszelkich starań, aby narracja medialna była jednolita z celami politycznymi. W 2022 roku Kreml przeznaczył na funkcjonowanie mediów ok. 115 mld rubli²⁸.

Pod dyktando Kremla podporządkowane są portale internetowe, czasopisma, programy w telewizji, radio – właśnie te media są finansowane ze środków państwowych w celu rozsiewania kłamstw, wpajania odbiorcom alternatywnej rzeczywistości, a główną

²⁴ Совещание о мерах социально-экономической поддержки регионов, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/67996> [dostęp: 3.09.2023].

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Российский медиаландшафт — 2021, <https://www.levada.ru/2021/08/05/rossijskij-medialandshaft-2021/> [dostęp: 4.09.2023].

²⁷ Основные источники информации и популярные журналисты <https://www.levada.ru/2023/04/20/osnovnye-istochniki-informatsii-i-populyarnye-zhurnalisty/> [dostęp: 4.09.2023].

²⁸ K. Chawryło, *Propaganda masowego rażenia. Rosyjska telewizja w obliczu wojny*, Komentarze OSW, 2022, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-05-06/propaganda-masowego-razenia-rosyjska-telewizja-w-obliczu-wojny#_ftn5 [dostęp: 4.09.2023].

grupą docelową są mieszkańcy Rosji i mniejszości rosyjskojęzyczne²⁹. Bardzo duży odsetek mniejszości posługującej się językiem rosyjskim zamieszkuje tereny Ukrainy, Łotwy, Estonii, a także Litwy. Wspólny język jest swego rodzaju łącznikiem, który Kreml wykorzystuje, aby oddziaływać na mniejszości zamieszkujące szczególnie kraje postsowieckie. W przypadku krajów nadbałtyckich jednym z portali należących do *Rossiya Segodnya* („Россия сегодня”) jest *Baltnews*, który do pewnego czasu nie przyznawał się do powiązania z Kremlem, dziś zaś nadaje zmodyfikowane na potrzeby propagandy treści. Większość artykułów publikowanych na *Baltnews* przedstawia sportowe sankcje jako bezzasadne działania, których celem jest wyizolowanie Rosji od świata sportu. W artykule z sierpnia 2022 roku pt. *Los sportowca: Kraje bałtyckie są gotowe wykorzeńić Rosjan we wszystkich dziedzinach*³⁰ można przeczytać, że bałtyckie władze walczą z Rosjanami i te działania mogą prowadzić do pogorszenia kontaktów z rodziną, a wszystko w nawiązaniu do odebrania państwowych odznaczeń parze litewskich łyżwiarzy – Margaricie Drobiazko i Povilsowi Vanagas. Nagłówki artykułów dotyczące sportowych sankcji brzmiały: *Instrument nacisku politycznego, Europa przeciwko powrotowi Rosji do sportu międzynarodowego*³¹, *Pod presją nienawiści. Mistrzostwa Świata w łyżwiarstwie figurowym przeniesione na rusofobiczną Litwę*³², *Wojna w świecie sportu: kraje bałtyckie przeciwko rosyjskim sportowcom*³³. W artykułach publikowanych przez ten portal mocno widoczne są typowe cechy propagandy, tj. oddziaływanie na emocje, aby wywołać u odbiorców określone reakcje; przekaz jest wielokrotnie powtarzany; utrzymywana jest ta sama narracja, aby wzmocnić i utrwalić ją jako prawdę; obecna jest także jednostronność, prezentowana perspektywa przekonuje odbiorców tylko do jednego stanowiska: kraje zachodnie są wrogo nastawione do Rosji.

Przekaz telewizyjny Rosji dotyczący sportowych sankcji ściśle łączy się z tematem wojny na Ukrainie (w Rosji: „operacji specjalnej”). Jedną z tez jest przekonanie narodu rosyjskiego, że wrogiem Rosji jest szeroko pojęty „Zachód”. Wpajane jest przekonanie, że celem Zachodu (ze Stanami Zjednoczonymi i NATO na czele) jest eskalacja konfliktu na Ukrainie, wykluczenie Rosji z międzynarodowego forum i osłabienie tego „wyjątkowego” kraju. Takie wartości były wpajane społeczeństwu rosyjskiemu już za czasów ZSRR. Traktowanie narodu rosyjskiego w kategoriach „wyjątkowości” było i jest pod-

²⁹ Rosyjska wojna informacyjna w państwa bałtyckich – zasoby i kierunki, <https://warsawinstitute.org/pl/rosyjska-wojna-informacyjna-w-panstwa-baltyckich-zasoby-kierunki/> [dostęp: 3.09.2023].

³⁰ Судьба спортсмена: Прибалтика готова искоренять русских во всех сферах, <https://baltnews.com/v-mire/20220812/1025699666/Sudba-sportsmen-Pribaltika-gotova-iskorenyat-russkikh-vo-vsekh-sferakh.html> [dostęp: 3.09.2023].

³¹ Инструмент политического давления: Европа против возвращения РФ в международный спорт, https://baltnews.com/Russia_West/20230227/1025892503/Instrument-politicheskogo-vozdeystviya-Evropa-protiv-vozvrascheniya-RF-v-mezhdunarodnyy-sport.html [dostęp: 4.09.2023].

³² Под давлением ненависти. ЧМ по фигурному катанию перенесли в русофобскую Литву, https://baltnews.com/Russia_West/20230617/1026000450/Pod-davleniem-nenavisti-ChM-po-figurnomu-kataniyu-perenesli-v-rusofobskuyu-Litvu.html [dostęp: 4.09.2023].

³³ Война в мире спорта: страны Балтии против российских спортсменов, https://baltnews.com/Russia_West/20230211/1025872459/Voyna-v-mire-sporta-strany-Baltii-protiv-rossiyskikh-sportsmenov.html [dostęp: 4.09.2023].

stawą działania reżimu; przekonywanie o istnieniu sprawiedliwej Rosji, szykanowanej i wykluczanej przez państwa zachodnie ma na celu nie tylko usprawiedliwienie decyzji i działań zbrojnych rządu, ale przede wszystkim zdobycie poparcia narodu w tej kwestii. Jak widać, działania podejmowane przez rząd w celu utrzymania poparcia obywateli przynoszą oczekiwany skutek, 66% badanych uważa bowiem, że sprawy w państwie podążają we właściwym kierunku i ten sam procent popiera działania rządu³⁴.

4. Alternatywny świat sportu dla rosyjskich zawodników

Stworzenie możliwości do rywalizacji na międzynarodowym poziomie dla Rosjan jest jednym z nowych wyzwań po nałożeniu restrykcji sportowych przez MKOl. Można stwierdzić, że sytuacja międzynarodowego sportu jest załączkiem do powstania nowego układu geopolitycznego. Obecnie wykształciły się w Rosji dwa nurty: z jednej strony nurt samowystarczalności, w którym Rosja organizuje zawody na własnym „podwórku”, z drugiej strony obserwujemy wyraźny zwrot ku Zachodowi, poprawienie relacji z państwami grupy BRICS i państwami, które wciąż mają powiązania militarne, gospodarcze czy polityczne z Federacją Rosyjską, takie jak Białoruś, Azerbejdżan, Tadżykistan czy Armenia.

Sport ma dla Kremla i samego Władimira Putina ogromne znaczenie, dlatego typowym dla Rosji pokazem niezależności stały się alternatywne zawody zorganizowane w rosyjskim Chanty-Mansyjsku. W zawodach wzięli udział sportowcy z Rosji, Białorusi, Armenii, Kazachstanu i Tadżykistanu. Zawody te były odpowiedzią na wykluczenie rosyjskich sportowców z Igrzysk Paraolimpijskich w Pekinie i załączkiem nowego układu w świecie sportu. Na otwarciu zawodów „Jesteśmy razem. Sport” Władimir Putin wygłosił z telebimu starannie przygotowaną mowę propagandową, w której podkreślał, że to wydarzenie jest miejscem wolnego sportu, bez dyskryminacji, która dotyka rosyjskich sportowców od 2016 roku. Zdaniem prezydenta na zawodach w Chanty-Mansyjsku sportowcy mogą „wygrać uczciwą i bezkompromisową walkę, w której dominują fundamentalne wartości sportu, wolne od polityki i dyskryminacji [tłum. W.B.]”. Władimir Putin podkreślał, że niszczone jest idea barona Pierre’a de Coubertina i że „wiele międzynarodowych zawodów zostało naznaczonych wydarzeniami, których nie powinno się łączyć ze sportem [tłum. W.B.]”³⁵. W tym przypadku zorganizowane zawody nie były tylko pokazem dla międzynarodowej społeczności, ale stały się narzędziem propagandy celowanym w obywateli Rosji.

Kreml wykorzystuje kanały, które nie zamknęły rosyjskim sportowcom wspólnej możliwości rywalizacji. W odpowiedzi na brak możliwości startów na Mistrzostwach Świata w Łyżwiarstwie Figurowym, które odbywały się w marcu 2022 roku, zorganizo-

³⁴ Одобрение институтов и рейтинги политиков в конце июля 2023 года, <https://www.levada.ru/2023/07/26/odobrenie-institutov-i-rejtingi-politikov-v-kontse-iyulya-2023-goda/> [dostęp: 4.09.2023].

³⁵ Strona prezydenta Federacji Rosyjskiej: *Greetings to participants in Winter Paralympics titled We Are Together. Sport*, <http://www.en.kremlin.ru/catalog/keywords/52/events/68013> [dostęp: 9.09.2023].

wano w tym samym czasie w rosyjskim Sarańsku 2022 *Channel One Trophy*. Dużym ciosem było wykluczenie drużyny rosyjskich hokeistów z Mistrzostw Świata w Finlandii, co więcej nie mogli oni wziąć udziału również w MŚ Juniorów i Juniorów Młodszych w tej dyscyplinie, które odbywały się kolejno w Kanadzie i Niemczech. Rosję pozbawiono także prawa do organizacji Mistrzostw Świata Juniorów, których organizacja była zaplanowana na 2023 rok w Omsku i Nowosybirsku³⁶. Hokej jest czołowym sportem w Rosji i w Białorusi oraz ulubionym sportem Władimira Putina. Obecnie rosyjskie drużyny rozgrywają mecze na terytorium Rosji.

Podczas Międzynarodowego Forum Ekonomicznego w Petersburgu (tzw. Szczyt Rosja–Afryka) w trakcie sesji nazwanej „Suwerenność w sporcie” sekretarz Rady Prezydenta Federacji Rosyjskiej ds. Rozwoju Wychowania Fizycznego i Sportu Marat Filippov poinformował, że decyzją prezydenta Władimira Putina Rosja wraca³⁷ do organizacji Igrzysk Przyjaźni (Игры дружбы)³⁸. Igrzyska Przyjaźni zostały zapowiedziane jako cyklicznie odbywająca się impreza sportowa, która będzie odbywać się ok. 1,5 miesiąca po Igrzyskach Olimpijskich organizowanych przez MKOl, tak aby „sportowcy zdążyli odpocząć”. Pierwsze zawody w tej formie zapowiedziane są na wrzesień 2024 roku (Moskwa), kolejne będą odbywać się co cztery lata. W 2026 roku mają odbyć się Zimowe Igrzyska Przyjaźni w Soczi³⁹. Rosjanie szacują, że w igrzyskach udział wezmą sportowcy z ok. 100 państw, wykluczając jednak start zawodników z krajów, które znajdują się na liście państw „nieprzyjaznych”⁴⁰. Minister sportu Rosji Oleg Matytsin podkreśla jednak, że te zawody nie mają na celu stworzenia konkurencji dla igrzysk olimpijskich organizowanych przez MKOl, jak jednak zaznacza, „w przypadku sukcesu” MKOl może nałożyć na Rosję surowsze sankcje⁴¹.

Innym przykładem alternatywnego świata sportu w Rosji są zaplanowane w dniach 23 lutego–3 marca 2024 roku Igrzyska Przyszłości, które mają odbyć się w Kazaniu. Fenomenem zawodów ma być połączenie dwóch dziedzin: sportu i cyfryzacji. Będzie to

³⁶ *Co czeka rosyjskie reprezentacje?*, <https://hokej.net/artukul/co-czeka-na-rosje-co-bedzie-dalej-z-druzyna-narodowa> [dostęp: 9.09.2023].

³⁷ Zawody Przyjaźni-84 po raz pierwszy odbyły się w 1984 roku w Moskwie, dla państw które nie wzięły udziału w XXIII Letnich Igrzyskach Olimpijskich w Los Angeles.

³⁸ Россия официально анонсировала Игры дружбы — спустя 40 лет. Будет ли успех?, <https://www.sport-express.ru/others/reviews/igry-druzhby-2024-kogda-v-moskve-proydet-sorevnovaniya-i-kto-v-nih-primet-uchastie-2091380/> [dostęp: 9.09.2023].

³⁹ Путин поручил провести Игры дружбы. В последний раз соревнования с таким названием состоялись, <https://www.vedomosti.ru/sport/others/articles/2023/06/16/980943-putin-poruchil-provesti-igry-druzhbi-alternativa-olimpiade> [dostęp: 9.09.2023].

⁴⁰ Rząd Rosyjski opublikował listę blisko pięćdziesięciu państw nieprzyjaznych Rosji. Na liście znajdują się: wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej, Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Norwegia, Islandia, Ukraina, Szwajcaria, Albania, Andora, Australia, Bahamy, Czarnogóra, Japonia, Kanada, Korea Południowa, Singapur, Liechtenstein, Macedonia Płn., Mikronezja, Monako, Tajwan, Nowa Zelandia, San Marino.

⁴¹ Россия официально анонсировала Игры дружбы — спустя 40 лет. Будет ли успех?, <https://www.sport-express.ru/others/reviews/igry-druzhby-2024-kogda-v-moskve-proydet-sorevnovaniya-i-kto-v-nih-primet-uchastie-2091380/> [dostęp: 9.09.2023].

forma *phygital* (połączenie formy fizycznej od angielskiego słowa *physical* oraz cyfrowej *digital*). Władimir Putin zapowiedział, że „Igrzyska przyszłości będą łączyć e-sport i sporty konwencjonalne, gry wideo, turnieje rzeczywistości wirtualnej i rozszerzonej, a także tradycyjne mecze piłki nożnej, koszykówki, hokeja i MMA, a wszystko to na jednej platformie”⁴². Ponadto podkreślał, że będą to pierwsze zawody, które udowodnią, że człowiek postępu jest sprawny fizycznie i intelektualnie oraz że Rosjanie cieszą się, iż pierwsza tego typu rywalizacja odbędzie się właśnie w Rosji. Zawody mogą przyciągnąć widzów interesującą formułą i zachęcić nowych zawodników; drugą możliwością jest sukces finansowy, ponieważ transmisja tych zawodów ma się odbywać za pomocą platform streamingowych, które obecnie przynoszą duże zyski finansowe. Jeśli zawody te odniosą sukces, jaki zapowiada Putin, możemy spodziewać się, że utworzą one nowy nurt w sporcie, a Rosja jako dumny prekursor przyciągnie bogatych sponsorów, a być może znajdzie sojuszników w państwach, które zostaną przyciągnięte chęcią zysków.

Zmiana geopolitycznego układu sił wpłynęła też na to, że na czerwiec 2024 roku (również w Kazaniu) zaplanowane były Igrzyska BRICS, których program miał obejmować ponad dwadzieścia dyscyplin sportu⁴³, Rosjanie chcieliby, aby każdy z uczestników mógł zaprezentować swój narodowy sport podczas tego wydarzenia. Uczestnikami mieli być sportowcy z państw członkowskich BRICS, czyli Brazylia, Rosja, Indie, Chiny, RPA, także przyłączone w styczniu 2024 roku Egipt, Etiopia i Iran. Ponadto organizatorzy dopuszczali start państw kandydujących do przyłączenia się, np. Argentyny, Algierii czy Białorusi⁴⁴.

Jak widać, w wyniku ograniczenia Federacji Rosyjskiej możliwości wykorzystywania sportu jako narzędzia *soft power* na Zachodzie działania te przeniosły się na przeciwny kierunek świata. Polityka sportowa Rosji doskonale odzwierciedla, jakie kierunki obierają władze w budowaniu stosunków międzynarodowych. Kreml doskonale reżyseruje wizerunek Rosji jako państwa-prekursora, o czym świadczą chociażby zaplanowane zawody e-sportowe. Jest to nie tylko chęć skupienia uwagi międzynarodowej społeczności, ale także zapewnienia obywateli, tak jak było to w czasach istnienia ZSRR, że to Rosja rozdaje karty i mimo presji nakładanej przez Zachód buduje nowy porządek świata, a alternatywny świat sportu jest tego odzwierciedleniem.

5. Podsumowanie

Sport jest niezwykłym narzędziem, które ma wpływ na kształtowanie całego społeczeństwa. Jest fenomenem, który pozwala zaspokoić naturalną potrzebę rywalizacji między ludźmi. W dużej mierze zastąpił on okrutne walki na polu bitwy

⁴² *Games of Future a Unique Event That Has Never Been Held Before, Says Putin*, <https://tass.com/society/1611577> [dostęp: 9.09.2023r.]

⁴³ *Россия проведет три турнира с флагом и гимном. Как выглядит наш ответ МОК*, <https://www.sport-express.ru/others/reviews/kogda-v-rossii-proydet-igry-druzhy-i-kto-v-nih-primet-uchastie-2106017/> [dostęp: 9.09.2023].

⁴⁴ *Россия проведет свои мощные Игры: к нам приедут Китай, Бразилия, Индия и другие. Что уже известно?*, <https://sport24.ru/other/article-562371-igry-briks-2024-v-kazani-daty-kakiye-strany-priyedet-sostav-uchastnikov-vidy-sporta-medalnyy-zachet> [dostęp: 9.09.2023].

na cywilizowane i bezpieczne widowiska na sportowej arenie. Sport i szeroko pojęta kultura fizyczna niosą korzyści dla zdrowia, dają możliwość uczestnictwa w życiu społecznym, przeżywania silnych emocji i integrowania się z innymi. Są źródłem inspiracji i motywacji, pokazują, że dzięki determinacji i pracy można osiągać wielkie cele. Sport jest spoiwem dla narodów i bardzo istotnym obszarem kultury dla wielu społeczeństw. Postępująca globalizacja i cyfryzacja sprawiają, że naturalna potrzeba ruchu i kontaktu z drugim człowiekiem jest zaniedbywana, a to sprawia, że rola sportu nieustannie wzrasta. Co więcej, wzrasta rola sportu w polityce państw – jest on narzędziem do jednoczenia społeczeństwa, pozwala dbać o kondycję psychiczną i fizyczną obywateli, jest wykorzystywany do promocji państwa na międzynarodowej arenie i może przynosić korzyści gospodarcze. Warto zaznaczyć, że istnieją także pewne zagrożenia, takie jak korupcja, doping czy powstawanie napięć między narodami.

Pełnowymiarowa wojna w Ukrainie, którą Rosja rozpoczęła w lutym 2022 roku, spowodowała, że dotychczasowy układ polityczny uległ przebudowie, co pociągnęło za sobą szereg przemian. Sankcje na sportowców stały się pożywką dla kremlovskiej propagandy, która szerzy informacje o antyrosyjskich poglądach Zachodu i jego dążeniach do izolacji Federacji Rosyjskiej. Mimo wielu głosów sprzeciwu ze strony państw członkowskich Unii Europejskiej, MKOl chcąc pozostać apolitycznym, zezwolił na powrót Rosjan do sportu pod pewnymi warunkami. Ale Moskwie udało się w tym czasie opracować plan na stworzenie alternatywnego świata sportu i przekierować swoje powiązania polityczne, szczególnie w kierunku grupy BRICS.

Niewątpliwie działania Rosji w sportowym świecie będą teraz odzwierciedleniem nowo budującego się porządku. Z kim Rosja będzie układać interesy? Liczne wpływy Rosji za granicą, powiązania gospodarcze, historyczne, uzależnienie od rosyjskich dostaw energii czy broni mogą powodować, że to właśnie z tymi państwami Federacja Rosyjska zbuduje nowe polityczne i zarazem sportowe układy (pytaniem pozostaje, czy państwa te mogą być realnym wsparciem dla Rosji). Rosyjski sport jest wykorzystywany głównie w celach wizerunkowych, jest silnym narzędziem propagandowego oddziaływania, dlatego obserwując, z kim Kreml buduje nowe relacje sportowe, kogo zaprasza na sportowe przedsięwzięcia, możemy przewidzieć, w których regionach Rosja rozpocznie ekspansję wpływów.

Streszczenie: Celem artykułu jest analiza relacji w międzynarodowym sporcie po rozpoczęciu przez Rosję agresji zbrojnej na Ukrainie. Na podstawie analizy wydarzeń artykuł podzielono na trzy części. Pierwsza z nich dotyczy sportowych sankcji nałożonych na rosyjskich sportowców po rozpoczęciu inwazji na Ukrainę, na podstawie analizy wydarzeń i wypowiedzi sportowców – osób publicznych w mediach społecznościowych, ich zachowania podczas sportowych imprez świadczących o tym, że arena sportowa jest miejscem politycznej manifestacji. Druga część artykułu dotyczy narracji rosyjskich mediów na temat ograniczeń zastosowanych wobec atletów z Rosji. Opisano, jak dzięki wykorzystaniu no-

wych mediów Rosja kreuje inną perspektywę i za pomocą kłamstw oraz manipulacji dąży do uzyskania przychylności opinii publicznej. W trzeciej części skoncentrowano się na przedstawieniu działań Rosji w tworzeniu alternatywnego świata sportu. Przedstawiono plany Rosji na organizację nowych widowisk sportowych i podjęto próbę wskazania nowo budujących się politycznych układów, których odzwierciedleniem są działania Kremla w świecie sportu. Podstawowe źródła badawcze stanowi polskojęzyczna literatura przedmiotu, relacje z wydarzeń, wypowiedzi sportowców, a także rosyjskojęzyczne artykuły skierowane do mniejszości rosyjskiej w krajach bałtyckich. Wyciągnięte wnioski dowodzą, że rosyjski sport jest wykorzystywany głównie w celach wizerunkowych i jest silnym narzędziem propagandowego oddziaływania. Można stwierdzić, że obserwacja, z kim Kreml buduje nowe relacje sportowe, kogo zaprasza na sportowe przedsięwzięcia pozwala przewidzieć, w których regionach Rosja rozpocznie ekspansję wpływu.

Słowa kluczowe: sport, Federacja Rosyjska, wojna w Ukrainie

Sport in the Russian Federation After the Armed Aggression Against Ukraine

Abstract: The aim of this article is to analyze international sports relations following Russia's aggression in Ukraine. The article is divided into three parts. The first part discusses the sports sanctions imposed on Russian athletes after the invasion of Ukraine, supported by analysis of events and statements made by athletes on social media, which proves that the sports arena is a place of political manifestation. The second part examines the narrative presented by Russian media regarding the restrictions placed on athletes from Russia, highlighting the use of lies and manipulation to create public opinion and a different perspective through new media channels. The third part focuses on Russia's efforts to create an alternative sports world, including plans to organize new sports events and establish political arrangements that reflect Kremlin's activities in the sports realm. The article draws on various sources, including Polish-language literature, event reports, athletes' statements, and Russian-language articles targeting the Russian minority in Baltic countries. The conclusions drawn suggest that Russian sports are primarily used for propaganda purposes and image-building. By observing Russia's sports relationships and event attendees, one can predict the regions where Russia will seek to expand its influence.

Keywords: sports, Russian Federation, war in Ukraine

Bibliografia

- Chawryło K., *Propaganda masowego rażenia. Rosyjska telewizja w obliczu wojny*, Komentarze OSW, 2022, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-05-06/propaganda-masowego-razenia-rosyjska-telewizja-w-obliczu-wojny#_ftn5 [dostęp: 4.09.2023].
- Czapiewski T., *Sport jako arena politycznego konfliktu Donald Trump przeciwko Lidze Futbolu Amerykańskiego*, „Przegląd Zachodni” 2018, nr 4, https://www.researchgate.net/publication/332174169_SPORT_JAKO_arena_POLITYCZNEGO_KONFLIKTU_DONALD_TRUMP_PRZECIWKO_LIDZE_FUTBOLU_AMERYKANSKIEGO [dostęp: 19.07.2024].
- Czykier M., *Skandal w Mediolanie. Surowa kara dla Ukrainki po odmowie podania ręki rywalce*, https://eu-sport.tvn24.pl/szermierka/ukrainka-olha-charlan-zdyskwalifikowana-za-odmowe-podania-reki-rywalce-grozi-jej-dlugie-zawieszenie_sto9719605/story.shtml [dostęp: 2.09.2023].

- Dudek A., *Reakcje społeczeństwa rosyjskiego na inwazję Rosji na Ukrainie*, <https://rosjoznawstwo.uj.edu.pl/reakcje-spolczenstwa-rosyjskiego-na-inwazje-rosji-na-ukraine> [dostęp: 03.09.2023].
- Elina Switolina nie podała Rosjance ręki. Teraz się tłumaczy, <https://sportowefakty.wp.pl/tenis/1063656/elina-switolina-nie-podala-rosjance-reki-teraz-sie-tlumaczy> [dostęp: 2.09.2023].
- Following a request by the 11th Olympic Summit, IOC issues recommendations for International Federations and international sports event organisers on the participation of athletes with a Russian or Belarusian passport in international competitions*, <https://olympics.com/ioc/news/ioc-issues-recommendations-for-international-federations-and-international-sports-event-organisers>, [dostęp: 26.08.2023].
- Heartbroken' Maria Sharapova rejects Russia's invasion of Ukraine*, <https://www.news.com.au/sport/tennis/heartbroken-maria-sharapova-rejects-russias-invasion-of-ukraine/news-story/08de28a127399a28dcac42ebb52a1ada> [dostęp: 2.09.2023].
- IOC EB recommends no participation of Russian and Belarusian athletes and officials*, <https://olympics.com/ioc/news/ioc-eb-recommends-no-participation-of-russian-and-belarusian-athletes-and-officials> [dostęp: 23.08.2023].
- Instrument politicheskogo dawlenija: Jewropa protiv wozwraszczenija RF w mezhdunarodnyj sport*, https://baltnews.com/Russia_West/20230227/1025892503/Instrument-politicheskogo-vozdeystviya-Evropa-protiv-vozvrashcheniya-RF-v-mezhdunarodnyj-sport.html [dostęp: 4.09.2023].
- Karta Olimpijska, <https://olimpijski.pl/pkol/regulacje-i-dokumenty/karta-olimpijska/> [dostęp: 3.09.2023].
- MKOl. Thomas Bach jest za dopuszczeniem Rosjan i Białorusinów do IO 2024 w Paryżu*, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2023-03-28/mkol-thomas-bach-jest-za-dopuszczeniem-rosjan-i-bialorusinow-do-io-2024-w-paryzu/> [dostęp: 26.08.2023].
- „No war please” Andriej Rublow podzielił się ważnym przesłaniem po zwycięstwie nad z Hubertem Hurkaczem w Dubaju*, <https://sportowy24.pl/no-war-please-andriej-rublow-podzielil-sie-waznym-przeslaniem-po-zwyciestwie-nad-z-hubertem-hurkaczem-w-dubaju/ar/c2-16068953> [dostęp: 18.07.2024].
- Odobrienije institutow i rejtingi politikow w konce ijula 2023 goda*, <https://www.levada.ru/2023/07/26/odobrenie-institutov-i-rejtingi-politikov-v-kontse-iyulya-2023-goda/> [dostęp: 4.09.2023].
- Osnownyje istoczniki informacii i popularnyje zhurnalisty*, <https://www.levada.ru/2023/04/20/osnovnye-istochniki-informatsii-i-popularynye-zhurnalisty/> [dostęp: 4.09.2023].
- Pod dawlenijem nienawisti. CZM po figurnomu kataniju pierieniesli w rusofobskuju Litwu*, https://baltnews.com/Russia_West/20230617/1026000450/Pod-dawleniem-nenawisti-ChM-po-figurnomu-kataniju-perenesli-v-rusofobskuju-Litvu.html [dostęp: 4.09.2023].
- Rosjanie grożą bojkotem mistrzostw świata w szermierce. Zawiedli ich przyjaciele*, <https://docs.google.com/document/d/1bl6eljNXXtpY5okz8KqPgdlIMGWROuv/edit> [dostęp: 2.08.2023].
- Russia Criminalizes Independent War Reporting, Anti-War Protests*, <https://reliefweb.int/report/russian-federation/russia-criminalizes-independent-war-reporting-anti-war-protests> [dostęp: 2.08.2023].
- Rosyjski sportowiec zdyskwalifikowany za noszenie litery „Z”*, https://sport.interia.pl/inne/news-rosyjski-sportowiec-zdyskwalifikowany-za-noszenie-litery-z,nld,6032686#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox [dostęp: 3.09.2023].

- Rosyjska wojna informacyjna w państwach bałtyckich – zasoby i kierunki*, <https://warsawinstitute.org/pl/rosyjska-wojna-informacyjna-w-panstwa-baltyckich-zasoby-kierunki/> [dostęp: 3.09.2023].
- Rossijskij medialandschaft – 2021*, <https://www.levada.ru/2021/08/05/rossijskij-medialandschaft-2021/> [dostęp: 4.09.2023].
- Strona prezydenta Federacji Rosyjskiej, *Greetings to participants in Winter Paralympics titled We Are Together. Sport*, <http://www.en.kremlin.ru/catalog/keywords/52/events/68013> [dostęp: 9.09.2023].
- Skandaliczna decyzja Międzynarodowej Federacji Judo. Ukraina protestuje*, <https://sport.dziennik.pl/boks/artykuly/8478385,miedzynarodowa-federacja-judo-protest-ukraina-wojna-rosja-bialorus.html> [dostęp: 2.09.2023].
- Sankcje UE wobec Rosji w sprawie Ukrainy (od 2014 r.)*, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/#sanctions> [dostęp: 23.08.2023].
- Sowieszczanije o mierach socjalno-ekonomiczeskoj poddierżki regionow*, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/67996> [dostęp: 3.09.2023].
- Sud ba sportsmiena: Pribaltika gotowa iskorieniat russkich wo wsiech sferach*, <https://baltnews.com/v-mire/20220812/1025699666/Sudba-sportsmen-Pribaltika-gotova-iskorenyat-russkikh-vo-vsekh-sferakh.html> [dostęp: 3.09.2023].
- Ulaanbaatar Grand Slam 2022 Mongolia, Ulaanbaatar*, <https://www.ijf.org/competition/2364> [dostęp: 2.09.2023].
- Ukraine boycotts judo Olympic qualifier as Russians compete*, <https://apnews.com/article/russia-ukraine-winter-olympics-politics-sports-boycotts-2c871c5ce5671f19ca2adfe2d922e908> [dostęp: 2.09.2023].
- Ukraińska tenisistka nie podała ręki rywalce z Rosji. „Nieprofesjonalne zachowanie”*, <https://www.sport.pl/tenis/7,64987,29543692,ukrainska-tenisistka-nie-podala-reki-rywalce-z-rosji-nieprofesjonalne.html> [dostęp: 20.02.2023].
- Wilk A., Domańska M., *Rosyjski atak na Ukrainę (24 lutego, godz. 9.00)*, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-02-24/rosyjski-atak-na-ukraine-24-lutego-godz-900> [dostęp: 2.09.2023].
- Wojna w mirie sporta: strony Bałtii protiv rossijskich sportsmienow*, https://baltnews.com/Russia_West/20230211/1025872459/Voyna-v-mire-sporta-strany-Baltii-protiv-rossijskikh-sportsmenov.html [dostęp: 4.09.2023].
- Vlodek K., *Czy sport jest poza polityką?*, <https://www.forum-ekonomiczne.pl/publication/czy-sport-jest-poza-polityka/> [dostęp: 26.08.2023].